

Utbildningsinspektion i Morgongåva skola 4-9

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning, stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och författningar i övrigt. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan/rektorsområdet

Morgongåva skola 4-9	Antal barn/elever/studerande
Grundskola	245

Morgongåva skola 4-9 är belägen i tätorten Morgongåva ca 6 km öster om kommunens centralort Heby.

Utbildningen vid skolan omfattar årskurs 4-9. På skolan finns också en förberedelseklass bestående av 13 elever. Skolans elever och pedagogiska personal arbetar i två arbetslag, årskurs 4-6 och 7-9.

Drygt hälften av skolans elever bor i närområdet, medan 111 elever har av kommunen betald skolskjuts.

Skolan tar till årskurs 4 emot elever från två närliggande skolor och har två parallella klasser per årskurs. Skolan har drygt 22 lärartjänster, vilket motsvarar 8,25 lärare per 100 elever i grundskolan.

Skolans huvudbyggnad uppfördes 1904 och har byggts ut i flera etapper. De paviljonger som nyttjas av årskurs 4 och 5 uppfördes 2002.

Genomförandet av inspektionen i Morgongåva skola 4-9

Skolverket sände den 24 november 2003 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för Morgongåva skola 4-9 har bestått av undervisningsråden Tomas Johansson och Gudrun Rendling. Besök i Morgongåva skola 4-9 inleddes den 3 mars och avslutades den 4 mars 2004.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Morgongåva skola 4-9, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Morgongåva skola 4-9 genomfördes formella intervjuer med rektor, biträdande rektor, lärare, elever samt föräldrar. Lektioner besöktes i samtliga årskurser.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall också utveckla sin förmåga att göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden enligt läroplanernas mål.

Inspektörernas intryck vid sitt besök i Morgongåva skola 4-9 är att elever och personal var öppna och hjälpsamma. Det rådde dock en viss oro till följd av en incident med en anlagd brand på skolan för en tid sedan. Skolan har också vissa problem med klotter och annan skadegörelse. För att möta problemen har skolan anställt en person vars uppgift är att vistas bland eleverna och fungera som en extra vuxen i skolan.

Eleverna i årskurs 4-6 upplever att de känner sig trygga på skolan, medan eleverna i årskurs 7-9 uppger att det förekommit några incidenter på skolan under läsåret som gör att skolmiljön inte alltid upplevs som trygg, vilket även föräldrarna instämmer i. Både personal och elever uppger att eleverna med några enskilda undantag respekterar varandra.

Både den biträdande rektorn, personalen och föräldrarna bekräftar att mobbning förekommer på skolan. Det framkommer också att åtgärder sätts in så fort skolan fått kännedom problemet, vilket enligt personalen lett till att man löst problemen innan de fått allt för stora proportioner. Eleverna uppger dock att åtgärderna inte alltid har haft effekt.

Det finns två kamrattstödare i varje klass, vilket enligt personal, elever och föräldrar har resulterat i att det blivit lugnare på skolan och att antalet konflikter elever emellan har minskat.

Eleverna deltar efter ålder och mognad för att göra sin stämma hörd i elevråd och klassråd. De flesta av eleverna kan arbeta i demokratiska former och känner i rimlig utsträckning till demokratins principer och respekterar också andras uppfattningar. Inspektörerna bedömer att resultaten är acceptabla i detta avseende.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att när det gäller främjandet av elevers demokratiska värderingar ligger resultaten i linje med målen i läroplanen. Inspektörerna konstaterar vidare att eleverna i årskurs 7-9 upplever en viss otrygghet i skolan och att det inte är en acceptabel situation. Skolan bör därför vidta åtgärder för att komma tillrätta med problemen. Skolan bör även förbättra det förebyggande arbetet så att liknande problem kan undvikas i framtiden.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Skolan skall sträva efter att varje elev tillägnar sig kunskaper inom utbildningens ämnesområden och kurser men även utvecklar en tillit till sin egen förmåga och en nyfikenhet och lust att lära. Målen för lärandet anges närmare i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Morgongåva skola 4-9 har inspektionen visat exempel på att eleverna kan arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra elever.

	Genomsnittligt meritvärde	Andel behöriga till nationellt program	Andel som uppnått målen i alla ämnen
Morgongåva 4-9	215,5	97,4	94,9
Heby kommun	204,3	92,7	78,3
Kommungruppen ¹	202,2	90,8	76,3
Riket	205,4	89,9	74,8

På de nationella proven i årskurs 5, som genomfördes våren 2003, nådde 93 procent av eleverna nivån för godkänd i svenska, 93 procent i matematik respektive 84 procent i engelska.

I Morgongåva skola 4-9 nådde 94,9 procent av eleverna i årskurs 9 kursplanernas mål i samtliga ämnen. Meritvärdet ökade från 168,8 våren 2002 till 215,5 våren 2003 och statistiken visar att meritvärdet har varierat mycket från år till år de senaste fem åren, vilket också andelen elever som nått målen i alla ämnen har gjort.

Om det genomsnittliga meritvärdet redovisas för pojkar respektive flickor visar statistiken från de senaste fem åren att flickorna har mycket högre värden än pojkarna, med undantag av år 2001, då pojkarna hade ett något högre genomsnittligt värde än flickorna. Om man jämför differenserna mellan pojkars och flickors resultat i Morgongåva med rikets och övriga landsbygdskommuners är skillnaden större i Morgongåva. Inspektörerna bedömer därför att arbetet med att minska resultatskillnaderna mellan pojkar och flickor bör utvecklas.

Vidare har andelen elever behöriga till gymnasieskolans nationella program ökat från 78,8 år 2002 till 97,4 procent år 2003. Andelen elever som ej uppnått målen i två eller fler ämnen våren 2003 uppgår till 2,6 procent.

Skolan har satsat särskilt på läs- och skrivprocessen, vilket enligt skolans lärare har gett resultat i form av att intresset för litteratur har ökat, resultaten på de nationella proven har förbättrats och betygen höjts.

¹ SCB har klassificerat landets kommuner i 9 klasser, Heby tillhör gruppen landsbygdskommuner i detta sammanhang.

Personalen uppger att en av orsakerna till att skolans resultat på de nationella proven varierar från år till år är att olika lärare gör olika tolkningar av den rättningssmall som används. Dessutom är elevantalet ganska litet, vilket gör att varje enskild elev motsvarar 3,3 procent av totala antalet elever. Skolan bör därför utveckla former för att skapa en mer likvärdig bedömning av de nationella proven.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att utveckling och lärande hos eleverna vid Morgongåva skola ligger väl i linje med läroplanens mål. Skolan bör dock utveckla formerna för bedömning av de nationella proven samt arbetet med att minska resultatskillnaderna mellan pojkar och flickor.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet för att forma en god miljö – fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö och för att förebygga kränkningar och ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Morgongåva skola 4-9 är elevernas inflytande över det egna lärandet beroende av vilken lärare man har. I något fall har eleverna vissa möjligheter att vara med och planera sitt eget lärande.

Det finns ett antal luckor i schemat där eleven har möjlighet att själv välja vad denne vill arbeta med. Vanligast är dock att läraren planerar undervisningens innehåll och att eleverna får välja inom ramen för lärarens planering. Det finns en arbetsplan för elevinflytande, men den används inte i någon större utsträckning och eleverna känner varken till att den finns eller vad den innehåller.

Eleverna är representerade på personalens arbetsplatsträffar. Klassråd och elevråd är regelbundet återkommande. I klassrådet diskuteras klassspecifika frågor samt frågor som förs vidare till elevrådet. För samverkan kring den fysiska arbetsmiljön finns elevskyddsombud vid skolan.

Inspektörerna vill uppmärksamma lärarens skyldighet enligt läroplanen att tillsammans med eleverna planera undervisningen. Skolan skall vidare sträva efter att varje elev tar ett personligt ansvar för sina studier och sin arbetsmiljö. Inspektörerna vill härvid framhålla vikten av att eleverna har ett reellt inflytande över och tar ansvar för det egna lärandet och att inflytandet inte begränsas till olika samverkansorgan. Det är enligt inspektörerna av vikt att Morgongåva skolan 4-9 bör utveckla formerna för elevernas delaktighet så att såväl inflytande och ansvarstagande ökar, vilket idag är begränsat. Inspektörerna vill härvid påpeka att en förutsättning för ett verkligt inflytande är att eleverna känner till målen för utbildningen samt att de får redskap för att utöva inflytandet.

Skolan samverkar med föräldrarna genom föräldraråd och genom att arrangera föräldramöten en gång per termin.

Det bedrivs ett förebyggande arbete mot kränkande behandling. Exempelvis har det genomförts en temadag om etik och moral (frågor som också tas upp inom ramen för religionsundervisningen). Skolan genomför en mobbningsenkät bland eleverna varje år som en del i det förebyggande arbetet mot kränkande behandling.

Det finns också två kamratstödjare i varje klass vars uppgift är att hjälpa till med arbetet mot kränkande behandling. Det finns gemensamt överenskomna trivselregler och klassrumsregler på skolan. Personalen uppger att man ofta arbetar med värdegrunden på olika sätt, men att det saknas en systematik i arbetet och att arbetets omfattning och uppläggning varierar mellan olika lärare. Det är vanligt att lärare fångar tillfället i flykten och tar upp frågorna när de dyker upp i den dagliga verksamheten på skolan. Inspektörerna konstaterar att skolan saknar en gemensam strategi för hur arbetet med dessa frågor skall organiseras och bedömer därför att arbetet med normer och värden bör förbättras och göras mer systematiserat.

Skolan har inget eget program mot kränkande behandling, utan det är södra rektorsområdets "mobbningsplan" som skall gälla på skolan. Planen (programmet) används dock inte och är inte känd bland elever och föräldrar. I skollagen och läroplanen används uttrycket kränkande behandling, som är ett vidare begrepp än mobbning och som omfattar alla former av kränkningar, även sådana som uppstår vid enstaka tillfällen.

Programmet håller på att revideras för att bättre överensstämja med det arbete som faktiskt görs på skolan. I programmet anges att "handledaren avgör när förälder/vårdnadshavare skall kontaktas". Av läroplanen framgår att skolan och hemmet skall samarbeta kring barnets fostran. Hemmet bör därför informeras snarast för att kunna stötta både barn som kränker och dem som utsätts för kränkning. Vidare saknas i programmet perspektivet då vuxen kränker barn. I planen används olika uttryck synonymt, såsom mobbning, kränkande behandling och kränkande särbehandling. Programmet saknar vidare uppgifter om när den skall följas upp och utvärderas. Skolan bör komplettera programmet utifrån ovanstående punkter. I övrigt bedömer utbildningsinspektörerna att programmet är godtagbart utifrån läroplanens krav.

Elever, personal och biträdande rektor uppger alla att kränkande behandling förekommer på skolan. Eleverna och föräldrarna anser dock att personalen snabbt tar tag i problem när de får kännedom om det, men det är inte alltid som de lyckas finna en lösning. Om skolans personal behöver hjälp att komma tillrätta med problemet brukar elevvårdsteamet i det södra rektorsområdet stå till tjänst. I teamet finns kurator, psykolog, skolsköterska och en socialpedagog och de arbetar inte bara med frågor om kränkande behandling utan också med andra elevhälsofrågor. Inspektörerna bedömer att Morgongåva skola har väl utvecklade metoder när det gäller att upptäcka och åtgärda kränkande behandling.

Skolan erbjuder elevhälsovård genom elevvårdsteamet som är gemensamt för det södra området. Detta innebär att eleverna har tillgång till skolsköterska, skolpsykolog, skolläkare, skolkurator samt socialpedagog. Teamet har regelbundna möten med rektorn där strukturella frågor diskuteras. Enskilda ärenden diskuteras allt som oftast med skolans biträdande rektor. Teamet arbetar både förebyggande och med enskilda elevers problematik.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan bör utveckla elevinflytandet, systematisering av arbetet med normer och värden, samt revidering av programmet mot kränkande behandling.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet för att nå de nationella målen för utveckling och lärande skall främst utformas av eleverna och personalen. Skolan skall samverka med hemmen. Läroplanerna, andra statliga förordningar och kursplanerna ger riktlinjer för arbetet. Det finns bestämmelser om timplaner och ämnes- och kursstruktur, riktlinjer för stödinsatser, för betygssättning och utvecklingssamtal, för utbildning på arbetsplatser, en garanterad undervisningstid etc. Målen i kursplanerna ger dessutom vägledning för arbetssätten genom att beskriva vilka kunskaper, färdigheter och övrig utveckling barnen och ungdomarna skall nå.

Granskningen riktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till olika behov.

I Morgongåva skola 4-9 bedrivs enligt inspektörerna en i huvudsak väl fungerande verksamhet.

I årskurs 4-6 har samtliga elever kontaktböcker. Föräldrarna uppger att det är ett mycket bra sätt att få information på. Utvecklingssamtal förekommer en gång per termin, med undantag för vårterminen i årskurs 9 då elever och föräldrar väljer om de vill ha något samtal eller inte. Ofta ersätts utvecklingssamtalet med ett samtal med studie- och yrkesvägledaren. Det förekommer också utvecklingssamtalet sker via telefon. Inspektörerna konstaterar att detta förfaringssätt inte är förenligt med bestämmelserna i grundskoleförordningen om att utvecklingssamtal skall genomföras minst en gång per termin, även på vårterminen i årskurs 9. Skolan anmodas därför att i fortsättningen genomföra utvecklingssamtal i enlighet med de krav som ställs i grundskoleförordningen.

Inför utvecklingssamtalen får eleverna fylla i s.k. bius-dokument som innehåller frågor vad eleven har lärt sig, hur det går att arbeta i skolan, den egna arbetsinsatsen m.m. Vid de utvecklingssamtal som genomförs i skolan deltar föräldrar, klasslärare och elev. I årskurs 7-9 deltar föräldrar, elevens handledare och eleven. Utvecklingssamtalet är inriktat på hur det går för eleven och hur denne trivs i skolan. Föräldrarna uppger att den information som de får under samtalet är tydlig. De får veta hur elevens kunskaper har utvecklats under terminen. Skolan genomför också föräldramöten två gånger per läsår. Föräldrarna uppger att lärarna relaterar elevens kunskapsutveckling till betygskriterierna men inte till kursplanernas mål. Bius-dokumentet utgör också en viktig del i den dokumentation av elevers lärande som lärarna har. I slöjd dokumenteras elevers lärande med hjälp av en digitalkamera.

I det södra rektorsområdet har man utarbetat konkretiserade mål för årskurs 5 och 9 med utgångspunkt från målen i de nationella kursplanerna. På skolan har ett arbete inletts med att göra målen kända för eleverna och att se till att målen används i samband med utvecklingssamtalen. Några av eleverna uppger att de känner igen målen, medan andra inte har sett dem tidigare.

Intervjuade lärare uppger att alla elever har en individuell utvecklingsplan. Vid elevintervjuerna framkommer dock att ett flertal elever inte känner till att de har

en plan. Lärarna bekräftar att de valt olika sätt att använda den individuella utvecklingsplanen och att det behövs en bättre samordning lärarna emellan om hur utvecklingsplanen skall användas.

I årskurs 4-6 arbetar de flesta lärare med någon form av portfoliomethod². I vissa fall används portfolion så att eleverna granskar sina egna arbeten och utvärderar sitt eget lärande. I andra fall handlar det mer om att elevens arbeten samlas i en pärm eller mapp. Det förekommer också att elevers lärande dokumenteras genom att läraren regelbundet gör egna anteckningar.

Inspektörerna konstaterar att det inte finns något för skolan gemensamt sätt att dokumentera elevers lärande, utan att varje lärare själv väljer vilken metod som skall användas. Variationen av i vilken mån olika lärare dokumenterar elevers lärande är stor. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla en gemensam hållning för hur eleverna utvärderar sitt eget lärande och för hur elevers lärande dokumenteras. Inspektörerna vill även framhålla att det är viktigt att eleverna har kännedom om målen för utbildningen både för att öka känslan av delaktighet och för att de i större utsträckning skall kunna planera och utvärdera sitt eget lärande. Skolan bör därför utveckla arbetet med att informera eleverna om målen för utbildningen.

Lärarna vid skolan uppger att bedömning och betygsättning av elevernas kunskaper sker med vägledning av betygskriterierna och genom observationer, inlämningsuppgifter, prov, tester och laborationer. Vid betygsättning används de nationella betygskriterierna. För att säkerställa att eleverna får rättvisa och likvärdiga betyg anordnas betygskonferenser med lärarna på skolan. De ämnesvisa betygsdiskussionerna blir dock begränsade, eftersom Morgongåva skola 4-9 är en relativt liten skola med ett fåtal lärare i varje ämne.

Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla arbetet med att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning. Det har dock vid inspektionen inte framkommit något som tyder på att de betyg som sätts vid Morgongåva skola inte skulle vara rättvisa och likvärdiga. Att utveckla ett samarbete med en eller flera andra skolor kring betygssättning skulle dock bredda underlaget och underlätta lärarnas bedömningar.

De elever som behöver extra hjälp får det, enligt personal och föräldrar. På skolan finns två mindre grupper där eleverna tillbringar en del av undervisningstiden, en grupp för elever med sociala stödbehov och en grupp för elever med olika typer av problem med lärandet. Skolan har också en förberedelseklass för barn som nyligen kommit till Sverige och inte kan svenska språket och därför inte kan tillgodogöra sig undervisning i en "vanlig" klass. Dessa 13 elever går i förberedelseklassen fram till dess att de bedöms ha de nödvändiga kunskaperna i svenska språket för att få undervisning i någon av skolans "vanliga" klasser.

Vid inspektionen har det framkommit att det vid skolan finns i huvudsak väl fungerande utrednings- och analysförfaranden för att identifiera och åtgärda behov av särskilt stöd. Inspektionen har inte visat annat än att elevers behov av

² Portfolio är en metod där eleven utifrån målen i de olika ämnena själv skall kunna följa sin kunskapsutveckling och ges möjlighet att utvärdera sitt eget lärande.

särskilt stöd tillgodoses. Alla elever som är i behov av särskilt stöd har också ett åtgärdsprogram. Programmet utformas av mentorn och specialpedagogen. I något fall har man valt att dela en klass i två mindre grupper för att underlätta skolarbetet för elever i behov av särskilt stöd.

Eleverna har praktisk arbetslivsorientering (PRAO) en vecka per läsår i årskurs 7 och 8. Eleverna får också under årskurs 4-6 möjlighet att en dag under skoltid besöka någon av föräldrarnas arbetsplatser.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att det i Morgongåva skola 4-9 bedrivs en i huvudsak väl fungerande verksamhet. Inspektörerna bedömer också att skolan inte lever upp till författningarnas krav beträffande utvecklingsamtal. Inspektörerna konstaterar vidare att skolan bör utveckla arbetet med att säkerställa en rättvis betygsättning, en gemensam hållning för utvärdering och dokumentation av elevers lärande samt att förbättra elevernas kunskap om målen för utbildningen.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolornas inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå nationella mål tillgodoses.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om verksamheten har en ledning enligt de nationella bestämmelserna, hur denna fungerar i praktiken och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen samt värna enskilds rätts säkerhet.

Skollagstiftningen tilldelar rektorn en central roll för ledningen av den pedagogiska verksamheten. Rektor har också ett stort ansvar för att garantera elevernas rättssäkerhet. Rektors befogenheter och ansvar är tydligt utpekade i både skollagen och läroplanen.

Morgongåva skola 4-9 leds formellt av en rektor som förutom Morgongåva skola också ansvarar för Heby skola F-9, Ramsjö skola F-3, Vittinge skola F-3, Huddunge skola F-5, Enåkers skola F-5 samt de förskolor och fritidshem som ingår i det södra rektorsområdet.

Vid Morgongåva skola finns också en biträdande rektor (75%). Den nuvarande befattningshavaren tillträdde sin tjänst i augusti 2003. I den biträdande rektorns arbetsuppgifter ingår att vara chef för personalen på skolan, medan alla uppgifter som tillhör rektorsfunktionen enligt skolförfattningarna åvilar skolans rektor. Biträdande rektor skall också bistå rektor i arbetet med att driva pedagogisk utveckling på skolan.

Rektorsorganisationen med en rektor och en biträdande rektor upplevs problematisk av rektor, den biträdande rektor, personalen och föräldrarna. Personalen upplever att rektor inte är pedagogisk ledare på skolan och inte heller förtrogen med den dagliga verksamheten, vilket däremot den biträdande rektor upplevs vara. Rektor uppger att han försöker vara ute i verksamheten på någon av enheterna en dag i veckan, men att det oftast blir en halv dag istället.

Eftersom rektorn inte kan vara med på alla möten på alla skolor leder det till att den biträdande rektorn ibland tar beslut exempelvis om särskilt stöd, som han inte har rätt att fatta. När beslut fattas av fel befattningshavare leder det ibland till att delegationsbeslut inte återrapporteras till styrelsen för utbildningen. Vidare är det den biträdande rektorn som leder elevvårdskonferenserna och skolans rektor deltar nästan aldrig i dessa möten.

Inspektörerna konstaterar att den biträdande rektorn för Morgongåva skola 4-9 till viss del tar ansvar för de rektorsfunktioner som beskrivs i läroplanen. Detta är inte i enlighet med bestämmelserna i skolförfattningarna, av vilka det framgår att det är skolans rektor som skall bära hela detta ansvar. Konsekvensen blir att det uppstår en situation där vissa delar i rektorsuppdraget fullgörs av skolans rektor medan andra delar i praktiken fullgörs av den biträdande rektorn. Detta delade ledarskap gör att det blir otydligt för föräldrar, elever och personal vem som egentligen fullgör rektors uppgifter.

Inspektörerna konstaterar vidare att kommunen inte erbjuder skolans rektor rimliga förutsättningar för att fullgöra sitt uppdrag. Att vara pedagogisk ledare och förtrogen med den dagliga verksamheten på Morgongåva skola kan svårigen förenas med att dessutom fullgöra samma funktion på ytterligare fem skolor samt ett antal förskolor och fritidshem.

Inspektörerna bedömer också att skolan inte uppfyller grundskoleförordningens krav på att rektor skall besluta om särskilt stöd samt delta i elevvårdskonferensen och att delegationsbeslut inte återrapporteras i den omfattning som kommunallagen kräver.

Vid inspektionen har också framkommit att personalen och föräldrarna inte känner till hur den kommunala organisationen för styrning av kommunens skolväsende ser ut. Inspektörerna bedömer därför att informationen om kommunens organisation i detta avseende bör förbättras.

Skolan har som tidigare nämnts en förberedelseklass med 13 elever. För dessa elever saknas åtgärdsprogram och därmed ingen individuell bedömning av stödbehovet och på vilket sätt det skall tillgodoses. Det saknas även beslut om placering i särskild undervisningsgrupp. Elevernas undervisning avviker från timplanen, trots detta saknas beslut om anpassad studiegång. Inspektörerna bedömer därför att skolan inte lever upp till kraven i grundskoleförordningen på dessa tre punkter och skolan skall därför ändra sina rutiner i detta avseende.

Det finns inga mål som bara gäller Morgongåva skola. Det finns en lokal arbetsplan som gäller för hela rektorsområdet. Den består enligt skolans rektor av ett antal olika planer som tillsammans utgör den lokala arbetsplanen. Något enhetligt dokument där alla målen är samlade finns inte. Eftersom arbetsplanen består av ett antal sammanlagda planer går det inte att bedöma om personalen, föräldrar och elever varit delaktiga i framtagandet av planen. Arbetsplanen har inte utvärderats i sin helhet, möjligen har några av de ingående dokumenten utvärderats separat. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla arbetet med den lokala arbetsplanen i enlighet med ovanstående.

I slutet av läsåret görs en utvärdering som ligger till grund för skolans kvalitetsredovisning. De flesta av målen i kvalitetsredovisningen beskriver hur skolan har arbetat för att uppnå ett större elevinflytande. Att elevinflytandet i huvudsak

är det enda redovisade området i kvalitetsredovisningen beror på att kommunen pekat ut det som ett prioriterat område. Några andra nationella mål redovisas inte såsom skolförfattningarna kräver. Det saknas också en bedömning av huruvida målen har uppnåtts eller ej. Inspektörerna bedömer därför att skolans kvalitetsredovisning bör förbättras.

Sammanfattningsvis konstaterar inspektörerna att kraven i skolförfattningarna inte uppfylls vad gäller skolans rektorsorganisation, beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp, beslut om anpassad studiegång, upprättande av åtgärdsprogram, rektors deltagande i elevvårdskonferensen samt skolans rutiner för beslutsfattande. Skolan bör vidare förbättra rutinerna för återrapportering av delegationsbeslut, utveckla den lokala arbetsplanen och den skriftliga kvalitetsredovisningen samt förbättra informationen till personal och föräldrar om kommunens organisation för styrning av skolväsendet i kommunen.

6. Tillgång till omsorg, pedagogisk verksamhet och utbildning

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för det offentliga skolväsendet. Barn- och ungdomsutbildningen omfattar förskoleklassen, grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. Det skall finnas lika möjligheter till utbildning för barn och ungdomar med olika funktionsnedsättningar och möjligheter till utbildning i särskilda utbildningsformer. Inom skolformerna skall det också finnas olika möjligheter för eleverna att individuellt göra val av ämnen, program, inriktningar och kurser. En skola kan, enligt skollagen, profilera sig för att tillgodose olika elevers behov eller öka elevernas motivation för lärande.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som anges i de statliga bestämmelserna. Även informationen om möjligheter till olika val av fördjupning, kurser, skolor och utbildningsvägar behandlas.

I Morgongåva skola 4-9 finns en förberedelseklass med 13 elever. Eleverna får tidigt en plats i en ”vanlig” klass och arbetet i förberedelseklassen inriktas på att så snabbt som möjligt ge eleverna de språkkunskaper de behöver för att kunna ingå i en ”vanlig” klass. Överflyttning sker stegvis och i den takt som skolan bedömer att eleven klarar av.

Skolans elever kan inom ramen för språkvalet välja mellan basengelska, tyska, franska och spanska i årskurs 6-9. 37 procent av eleverna i årskurs 6-9 har valt basengelska, 22 procent har valt tyska eller spanska och 19 procent har valt franska.

Eleverna skall enligt skollagen erbjudas kostnadsfri skollunch, vilket också sker, men enligt personal och elever tar maten ofta slut innan alla elever hunnit äta. Enligt biträdande rektor får eleverna mat om de bara väntar ett tag. Eleverna å sin sida uppger att väntetiden ibland blir så lång att de inte hinner äta innan de måste gå till nästa lektion, vilket i så fall skulle betyda att de i praktiken inte erbjuds någon lunch.

Inspektörerna konstaterar att det råder delade meningar om alla elever erbjuds skollunch eller ej. I vilket fall som helst är det uppenbart att skolan bör vidta åtgärder för att säkerställa att alla elever kan äta sin lunch utan att behöva stressa.

Så kallade överlämnandekonferenser äger rum i samband med att eleverna börjar i årskurs 4 på Morgongåva skola.

I årskurs 7-9 har eleverna inget elevens val. Tiden för elevens val används istället till att lägga in extra lärarledd studietid på schemat, där eleverna ges möjlighet att komma ikapp i de ämnen där de ligger efter. Några möjligheter för eleverna att göra ett val i detta avseende finns inte. Elevens val är något som efterfrågas av eleverna själva.

I årskurs 6 organiserar lärarna ett elevens val med ett antal valbara alternativ. Elevens val där är schemalagt, vilket inte är fallet i årskurs 7-9. Samtliga tre alternativ (bild, idrott, musik och slöjd) som erbjuds har en praktisk estetisk karaktär. Inspektörerna vill därför erinra om att utbudet av alternativ skall vara allsidigt.

Lärarna fastställer själva alternativen för elevens val. Någon återrapportering av beslutet till kommunstyrelsen görs inte. Alternativen för elevens val skall fastställas av styrelsen för utbildningen. Möjligheten finns att delegera den rätten, men det har kommunstyrelsen i Heby kommun inte gjort. Inspektörerna konstaterar därför att skolan måste ändra sina rutiner så att kraven i skolförfattningarna efterlevs.

Inspektörerna bedömer att det i årskurs 7-9 i praktiken inte erbjuds något elevens val, vilket står i strid med gällande bestämmelser. Skolan anmodas därför att se till att elevens val erbjuds eleverna i enlighet med bestämmelserna i skollagen och grundskoleförordningen.

I årskurs 6 erbjuds ett antal alternativ som eleven kan välja mellan. Det är inspektörernas bedömning att skolan bör arbeta vidare med att komplettera de alternativ som erbjuds för att kunna erbjuda ett mer allsidigt urval.

Det finns elever som är berättigade till modersmålsundervisning och även har erbjudits sådan, men elevernas vårdnadshavare har inte antagit erbjudandet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan bör utveckla verksamheten genom att se till att alla elever erbjuds rimliga förutsättningar att äta skollunch. Inspektörerna bedömer vidare att skolan inte erbjuder eleverna i årskurs 7-9 elevens val i enlighet med skolförfattningarna, vilket inte är acceptabelt. Slutligen konstaterar inspektörerna att fastställandet av alternativ för elevens val inte sker i enlighet med bestämmelserna.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå de nationella målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Även principerna för resursfördelningen aktualiseras vid inspektionen.

Morgongåva skola 4-9 har nyligen fått anslag från EU för att genomföra en analys av personalens kompetensutvecklingsbehov. Vid inspektionstillfället hade analysen påbörjats, men ännu inte avslutats.

Skolans lokaler har en ojämn standard. Lokalerna för årskurs 4 och 5 har nyligen uppförts medan skolans huvudbyggnad där årskurs 7-9 finns, är gammal och ganska sliten. Eleverna har ett uppehållsrum som av samtliga intervjuade bedöms mycket otrivsamt. Det kan enklast beskrivas som en före detta gymnastiksal som utrustats med ett stort antal elevskåp och ett fåtal bänkar. Eleverna uppger att en ombyggnation utlovats vid flera tillfällen, men att den gång på gång skjutits på framtiden. Inspektörerna bedömer därför att elevernas uppehållsrum bör ses över. Lärarna uppger att det vore önskvärt med fler grupprum där arbete i mindre grupper kan äga rum. Att det är trångbott i skolan illustreras av att NO-materialrummet ligger i källaren medan undervisningslokalerna ligger på tredje våningen.

Skolan har egna lokaler för undervisning i slöjd, hem- och konsumentkunskap och idrott och hälsa.

För närvarande har skolan inga funktionshindrade elever, men enligt biträdande rektor är skolans lokaler anpassade för att med några smärre justeringar kunna ta emot funktionshindrade elever.

Både föräldrar, elever och personal i årskurs 4-6 uppger att skolgården är en steril och tråkig asfaltplan och att det finns mycket litet att göra för eleverna på rasterna. Fasta lekredskap saknas helt. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör se över skolans utemiljö.

Skolan är relativt väl försedd med läromedel i form av läroböcker och datorer. Personalen önskar dock att eleverna kunde få behålla några av sina böcker. Att alla böcker skall lämnas igen försvårar inläringen då anteckningar och understrykningar inte får göras i textböckerna. Datorerna används bl.a. för att söka information på Internet, att göra presentationer samt för utskrift av arbeten. Datorer finns både i klassrummen och i en särskild datasal.

Skolans lärare har erforderlig utbildning med något undantag. Både elever och föräldrar är överlag mycket nöjda med lärarnas insatser.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att skolan har personal med erforderlig utbildning, att personalen erbjuder kompetensutveckling samt att den är relativt väl försedd med läromedel. Skolans lokalsituation bedöms vara i huvudsak godtagbar men skolan bör förbättra elevernas uppehållsrum samt utemiljön.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Morgongåva skola 4-9 övergripande är av godtagbar kvalitet. Det råder ett gott klimat på skolan och det bedrivs ett väl fungerande arbete för att kartlägga och åtgärda kränkande behandling. Arbetet med att kartlägga och identifiera elever i behov av särskilt stöd är väl fungerande. De elever som är i behov av särskilt stöd får detta tillgodosett. Personalen har i de allra flesta fall erforderlig utbildning för den undervisning de bedriver och eleverna och föräldrarna är nöjda med deras insatser.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- att vidta åtgärder så att eleverna i årskurs 7-9 känner sig trygga i skolan,
- att utveckla elevinflytandet så att det omfattar alla lärare och undervisningen i alla ämnen,
- att förbättra det förebyggande arbetet mot kränkande behandling och att revidera programmet mot kränkande behandling så att alla former av kränkande behandling omfattas,
- att minska resultatskillnaderna mellan pojkar och flickor,
- att arbetet med normer och värden systematiseras så att skillnaderna mellan hur olika lärare arbetar med området minskar,
- att utveckla utbytet med andra skolor för att säkerställa en rättvis och likvärdig betygssättning och att utveckla formerna för bedömning av de nationella proven, så att rättningsmallen tolkas lika oavsett vilken lärare som använder den,
- att utveckla en för skolan gemensam hållning för utvärdering och dokumentation av elevers lärande,
- att förbättra elevernas kunskap om målen för utbildningen,
- att utveckla den lokala arbetsplanen så att personal, föräldrar och elever blir delaktiga i utformningen och att arbetsplanen utvärderas i sin helhet,
- att förbättra informationen till eleverna och föräldrarna om det målrelaterade betygssystemet och om kommunens organisation för styrning av skolväsendet i kommunen,
- att utveckla kvalitetsredovisningen så att den till innehåll och funktion skall motsvara statens krav,
- att förbättra rutinerna så att beslut som fattas på delegation återrapporteras till den nämnd eller styrelse som utfärdat delegationen,
- att utveckla verksamheten så att alla elever erbjuds skollunch samt
- att förbättra elevernas uppehållsrum samt utemiljön.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Utvecklingssamtal erbjuds inte en gång per termin (7 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Rektor ges inte förutsättningar att fullgöra de funktioner som anges i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet 2.8 och 2 kap. 2 § skollagen.
- Rektor deltar inte i elevvårdskonferenser (3 kap. 4 § grundskoleförordningen).
- Beslut om placering av elev i särskild undervisningsgrupp saknas (5 kap. 5 § grundskoleförordningen och 8 kap. 1 § i samma förordning).
- Beslut om anpassad studiegång saknas (5 kap. 10 § grundskoleförordningen).

- Elevens val erbjuds inte i årskurs 7-9 (2 kap. 19 och 20 §§ grundskoleförordningen).
- Beslut om att fastställa alternativ för elevens val fattas inte i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. 20 § grundskoleförordningen.

Datum

Ort

2004-11-19

Stockholm

Tomas Johansson

Gudrun Rendling